

Postanak religije

Religija je povijesna i društvena pojava. Šta to znači? U nauci se susreću dva shvaćanja o karakteru religije: a. Shvaćanje da je religija urođena čovjeku i b. Shvaćanje da je ona postala na određenom stupnju društvenog razvitka, to jest da je ona historijska pojava. Drugo shvaćanje je, uglavnom, sasvim potisnulo prvo. Misao da u prvom stadiju pretklasni društava ne može biti govora o postojanju religije ističu mnogi mislioci. Tako, na primjer, njemački teoretičar Eildermann piše: «Dalje, grupe dolaze do pretpostavke, koja nam isto tako izgleda ispravna, da je, naime, čovječanstvo u početku bilo bez religije... Postanak religije vodi, naime u prahistorijske periode koji idu u prošlost još niže od stupnja na kome stoje danas najniži narodi, i čiji se odnosi mogu samo donekle rekonstruirati pomoću postojećeg etnogeografskog i prehistorijskog materijala». Na bazi dosadašnjih ispitivanja raznih etnologa, historičara religije, pretpostavlja se da na najnižem stupnju prvobitnih zajednica, tj. na najnižem stupnju divljaštva, čovjek nije znao za religiozna predodžbe. To je bilo doba kada su ljudi po načinu života bili vrlo bliski životinjama. Na tako niskom stupnju razvitka svijest ljudi je bila suviše nerazvijena da bi mogla shvaćati odnose u hordi i odnose prema prirodi; ljudski duh još nije bio toliko kreativan da stvarni svijet održava u vidu sistema predodžaba i pogleda, čovjek još nije mogao izgrađivati posebnu ideologiju, tek na višem stupnju razvitka (pretpostavlja se negdje na prijelazu iz nižeg u srednji sloj divljaštva) čovjek je razvio mozak i svijest dotle da je mogao u vlastitoj glavi izgrađivati određeni sistem predodžaba, koje su, sigurni, dugo vremena imale konkretno-čulni, a na apstraktno-pojmovni karakter, te da time stvori ideologiju koju mi zovemo religijom.

Kao historijska pojava religija je društvena pojava, društveni proizvod. Kako shvatiti tu tvrdnju? Kao što usamljeni pojedinac nije razvijao proizvodnju u toku povijesti, tako isto usamljeni pojedinac ne bi nikada bio u stanju razviti govor i duhovnu nadgradnju, a u njezinu sklopu i religiju. Zajednički život ljudi u procesu kolektivne proizvodnje stvorio je potrebu ljudi za međusobnim općenjem i razmjenom misli i potrebne uvjete i mogućnost rađanja misli i govora. Tvrdnja da je religija društveni proizvod sadrži dva glavna elementa: prvo, da je čovjek samo u zajednici, samo kao društveno biće mogao u procesu proizvodnje razviti svoju svijest, a time i religioznu svijest i, drugo, da religiozna svijest održava u glavama pojedinaca ljudi društveni život ljudi u njegovoj sveukupnosti, to jest međusobni odnos ljudi prema prirodi. Posmatrajući sa tog gledišta pitanje religije, lako možemo uvidjeti netočnost shvaćanja da je religija plod razmišljanja pojedinca. Ni prvobitnu religiju ni kasnije njene oblike nije ostvario ni ovaj ni onaj šaman, potok, itd., već je, naprotiv, svaka konkretna forma religija plod društvene zajednice i uvjetovana određenim stupnjem razvitka proizvodnih snaga, karakterom socijalnih institucija i psihologijom zajednice. Pojedini ljudi, samo fiksiraju, formuliraju misli, osjećanja i čine određene generalizacije u određenoj epohi. Prihvatanje stava da je religija historijska kategorija dovodi do pitanja analize korijena iz kojih niče religiozna ljudska svijest. Dvije su strane toga pitanja a. Korijeni nastanka prvobitne religije i b. Uzroci procesa promjene religioznih predodžaba u toku povijesti.

Postoje vrlo različita shvaćanja o tome koje elemente treba uzeti kao bitne za rješavanje prvobitnih religioznih predodžaba. U skladu s tim postoje i mnogobrojne teorije. Jedni uzimaju kao odlučujuće psihološke elemente (čuđenje, snove, priviđenja itd.), drugi kombinaciju biološko – psihičkih elemenata (bolest, strah, smrt itd.), treći filozofska razmišljanja o raznim pojavama života i smrti, četvrti socijalne suprotnosti u sklopu rodovskih organizacija, peti čovjekovo ne poznavanje prirodnih pojava i sila, šesti nemoć čovjeka pred prirodnim silama i njegovu ovisnost o njima itd. Sve te teorije iznose elemente koji bez sumnje sudjeluju u stvaranju religioznih predodžaba, ali ni ti elementi uzeti pojedinačno, niti u svojoj cjelini još ne

mogu objasniti nužnost nastanka religije. Mnogi označeni elementi nisu oni posljednji uzroci, već ovise o određenom stupnju razvitka proizvodnih snaga. Čovjek postupno razvija poznavanje prirode putem oruđa kojim prodire u prirodu, tj. putem svoje radne prakse. Isto tako, čovjekova nemoć prema silama prirode i njegova ovisnost o tim silama uglavnom zavise od toga u kojem stupnju je čovjek razvio svoje proizvodne snage, do kojeg stupnja je razvio tehniku. Dvije su bitne pretpostavke potrebno za pravilno shvaćanje prvih korijena religije: a. Uzimanje svih spomenutih elemenata u njihovu jedinstvenu i b. Povezivanje svih tih elemenata s njihovom osnovom, s njihovim razlogom i uzrokom u krajnjoj instanci, to jest krajnjim siromaštvom proizvodnih snaga, nerazvijenim stupnjem radno-tehničkih oruđa. Tek na toj negativnoj ekonomskoj osnovi može se objasniti zašto čovjek nije mogao objasniti pojave oko sebe zašto je bio u zavisnosti, zašto je osjećao zavisnost i strah i zašto su pri takvom stanju ljudi nužno morali zemaljske sile odražavati fantastično, to jest tako da su pored stvarnog objektivnog svijeta stvarali u mašti druge nepoznate sile. Podvostručivši tako u svojim glavama svijest, ljudi su stvorili i razne obrede kojim asu nastojali da te nepoznate tajne sile fantastičnog svijeta umilostive, pridobiju za sebe. A time je bio stvoren onaj kompleks osjećanje, predodžaba i kultova koje daje posebni ideološki oblik – religiju.

Zašto se zanimati za druge religije?

Hiljadama godina čovječanstvo je imalo duhovnu potrebu i čežnju. Čovjek je živio sa svojim nevoljama i tegobama, sa svojim nedoumicama i pitanjima, uključujući i enigmnu smrti. Vjerske osjećaje izražavao je na mnogo različitih načina obraćajući se bogovima tražeći blagoslovlje i utjehu. S druge strane postoje milioni ljudi koji ne ispovijedaju nijednu religiju niti bilo kakvo vjerovanje u nekog boga. Oni su ateisti. Drugi, agnosticci, vjeruju da je bog nepoznat i da se najvjerojatnije ne može upoznati. Iako to sasvim sigurno ne znači da ti ljudi nemaju principa ili etike. Isto kao što činjenica da neko ispovijeda religiju ne znači da je religiozan. Međutim, ako neko prihvati religiju kao odanost nekom principu, strogu predanost ili vjernost, savjesnot, bogožu naklonost ili privrženost, tada većina ljudi, uključujući ateiste i agnostike, ipak u svom životu pokazuje neki oblik religioznosti.

Pored toliko različitih načina izražavanja religije koji su se razvijali širom svijeta u toku 6000 godina, razumijevanje onog što drugi vjeruju i poznavanje porijekla njihovih vjerovanja, stvar je edukacije širokih pogleda. Stoga proučavanjem različitih religija pojedinac ne postaje automatski nevjeran svojoj vlastitoj vjeri, nego je umjesto toga produbljuje. Spoznaja vodi do razumijevanja, a razumijevanje do tolerancije među ljudima različitih pogleda. Dakle, obostrano razumijevanje tuđih pogleda može dovesti do smislenog komuniciranja i ophođenja među ljudima različitih vjera. Ona, također, može raspršiti mržnju utemeljenu na vjerskim razlikama. Istina je da ljudi mogu imati snažna neslaganja po pitanju svojih religijskih vjerovanja, ali neosnovano je mrziti neku osobu zato što ona zastupa drugačije gledište. Sada ćemo se prisjetiti nekih raznolikosti kako bismo vidjeli kako to religija utiče na živote miliona ljudi.

U hinduističkim zemljama možemo vidjeti kako ljudi vrše ceremoniju u kojoj ponekad na žrtvu bogovima prinose kokosove orahe, cvijeće i jabuke. Sveštenik će na čelima vjernika, pigmentom crvene ili žute boje, nacrtati tačku, a milioni ljudi će svake godine pohrliti na rijeku Gang da bi se obredno očistili u njenim vodama.

U katoličkim zemljama vidjet ćeš ljude koji se mole u crkvama i katedralama dok drže raspelo ili kronicu.

Protestantske zemlje obiluju kapelama i crkvama te nedjeljom obično oblače svoju najbolju odjeću i okupljaju se da bi pjevali crkvene pjesme i slušali propovijedi. Njihovi sveštenici obično nose crnu odjeću i karakterističan sveštenski ovratnik.

U islamskim zemljama možeš čuti glas mujezina, muslimanskih pozivara, koji pozivaju s minareta pet puta na dan okupljajući vjernike na namaz ili obrednu molitvu. Muslimani Kur'an smatraju islamskom svetom knjigom. Prema islamskom vjerovanju objavio ju je Bog i po anđelu Đibrilu dao poslaniku Muhamedu u VIII stoljeću naše ere.

U mnogim budističkim zemljama na budističke monarhe koji se na ulicama mogu vidjeti u haljinama od šaprana crne ili crvene boje, gleda se kao na simbol bogožnosti.

I na kraju da zaključimo da niko ne može razumjeti čovječanstvo ako ne razumije njegove vjere. Religija prožima ljudski život od najranijih vremena.

Značenje riječi religija

Latinski glagol RELIGARE složenica je od RE – LIGARE što znači «ponovo povezati» i od njega je izvedena riječ religija koja ima mnogo značenja. Na prvom mjestu ona označava sistem vjerovanja koja uzrok, narav, poredak i svrhu svega što postoji izvode iz nekog nadljudskog i nadnaravnog bića odnosno jednog ili više bogova. S tim su vjerovanjima u pravilu povezani obredi te osobito etička i druga ponašanja odnosno propisi o tome što, kada i kome treba činiti ili nečiniti.

Riječ religija odnosi se na način života ili uvjerenje koje proizilazi iz čovjekova odnosa prema Bogu ili bogovima. Religija je skup vjerovanja koje poštuju pripadnici jedne zajednice za koje su karakteristični postojanje simbola koji se prihvataju sa osjećanjem strahopoštovanja ili divljenja kao i rituali u kojima vjernici učestvuju.

U svijetu postoji mnoštvo različitih religija iako se one razlikuju po svojim temeljnim učenjima shvaćanja Boga ili bogova, te obredima i propisima, sve one imaju nekoliko temeljnih zajedničkih crta koji nam omogućavaju da otkrijemo njihovu zajedničku srž i bit.

Razvojem nauke osobito društvenih u XIX i XX stoljeću razvila su se i mnoga učenja o postanku i biti religija, pa danas raspoložemo teorijama i definicijama religije koje polaze od socioloških, antropoloških, psiholoških stajališta.

Različiti aspekti proučavanja religije

Već smo rekli da su se u XIX i XX stoljeću, pojavom i razvojem osobito društvenih nauka, razvila mnoga učenja o postanku i biti religija, zbog čega danas raspoložemo i različitim aspektima njenog proučavanja od kojih ćemo neka i objasniti.

Istoričari opisuju religiju na osnovi događaja koji proizilaze iz vjerovanja.

Teolozi se bave samim sadržajem vjerovanja, pitanjima jesu li ona istinita ili lažna, te kako ih ljudi prihvataju. Proučavanje vlastite religije nazivamo teologijom. Teološko znanje se primjenjuje i u svakodnevnom ponašanju ljudi – u etici, u posebnim obredima, u bogoslužju, liturgiji.

Sociolozi naglašavaju društveni vid religijskih ideja. Religija je dogovoreni pogled na svijet i pojedincu daje osjećaj smisla i svrhe života.

Antropolozi opisuju vjerovanja i vjerske prakse koje zatiču u živim zajednicama. Religija združuje ljude u zajedničkom iskustvu i tumačenju života. Ona proučava ljudsko ponašanje; s toga i religiju kao ponašanje koje se može posmatrati kao i svaka druga ljudska djelatnost.

Evolucionisti, osobito naučnici, poput Taylora, Treizera, Robertsona, Smitha,..., pokušavaju utvrditi razdoblja kroz koja je čovječanstvo prošlo i odrediti vjerovanja za svako pojedino područje.

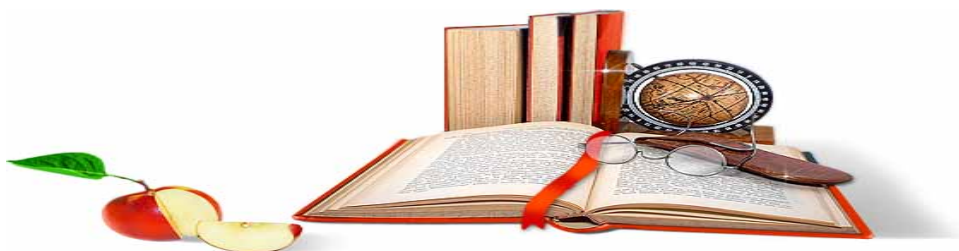
Psiholozi su u XX stoljeću ljudsku dušu učinili posebnim predmetom svojih proučavanja. Sigmund Freud je želio dokazati da je pokretačka snaga ljudskog duha libido,

**---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----**

BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA

RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO [SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI](#) ILI [MATURSKI](#) RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE [GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#) KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U [BAZI](#) NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD NA LINKU [IZRADA RADOVA](#). PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM [FORUMU](#) ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com